

ISSN 2616-6895

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
Евразийского национального
университета имени Л.Н.Гумилева

BULLETIN
of the L.N.Gumilyov Eurasian
National University

ПЕДАГОГИКА. ПСИХОЛОГИЯ. ӘЛЕУМЕТТАНУ сериясы
PEDAGOGY. PSYCHOLOGY. SOCIOLOGY Series
Серия **ПЕДАГОГИКА. ПСИХОЛОГИЯ. СОЦИОЛОГИЯ**

2(123)/2018

1995 жылдан бастап шығады
Founded in 1995
Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Астана, 2018
Astana, 2018

Бас редакторы
п.ғ.д., проф.
А.А. Молдажанова (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары (педагогика)

Г.Ж. Менлибекова, п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары (психология)

А.Р. Ерментаева, п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары (социология)

Н.О. Байғабылов, PhD (Қазақстан)

Редакция алқасы

Иванова Г.П.

п.ғ.д. (Ресей)

Исламова З.М.

п.ғ.к., доцент (Ресей)

Кажғалиева А.

докторант (Қазақстан)

Калдыбаева О.В.

PhD (Қазақстан)

Колева И.

Докт. (Болгария)

Сейтқазы П.Б.

п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Сунарчина М.М.

э.ғ.д., проф. (Ресей)

Толеубекова Р.К.

п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Уразбаева Г.Т.

п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Хан Н.Н.

п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Хаяти Тюфекчиоглу

э.ғ.д., проф. (Түркия)

Шайхисламов Р.Б.

э.ғ.д., проф. (Ресей)

Шалғынбаева Қ.Қ.

п.ғ.д., проф. (Қазақстан)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31432)

E-mail: vest_pedpsysoc@enu.kz

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген

Д.С. Байтлесова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Педагогика. Психология. Әлеуметтану сериясы

Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігімен тіркелген.

27.03.18 ж. № 17001-Ж -тіркеу куәлігі

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 40 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: (7172)709-500 (ішкі 31432)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.

A.A. Moldazhanova (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief (pedagogy)

G.Zh.Menlibekova, Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.
(Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief (psychology)

A.R. Yermentayeva, Doctor of Psychological Sciences,
Prof. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief (sociology)

N.O. Baigabylov, PhD in Sociology (Kazakhstan)

Editorial board

Hayati Tufekcioglu

Doctor of Sociology, Prof. (Turkey)

Islamova Z.M.

Can. of Pedagogical. Sciences, Assoc.Prof (Russia)

Ivanova G.P.

Doctor of Pedagogical Sciences (Russia)

Kazhgaliyeva A.

Doctoral Candidate (Kazakhstan)

Kaldybayeva O.V.

PhD (Kazakhstan)

Khan N.N.

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.(Kazakhstan)

Koleva I.

Dr. (Bulgaria)

Seytkazy P.B.

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.(Kazakhstan)

Shaikhislamov R.B.

Doctor of Sociology, Prof. (Russia)

Shalgynbayeva K.K.

Doctor of Pedagogical Sciences, Prof.(Kazakhstan)

Sunarchina M.M.

Doctor of Sociology, Prof. (Russia)

Toleubekova R.K.

Doctor of Pedagogical Sciences, prof.(Kazakhstan)

Urazbayeva G.T.

Doctor of Pedagogical Sciences, prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008

Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31432)

E-mail: vest_pedpsysoc@enu.kz

Responsible secretary, computer layout:

D.S. Baytlessova

Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University Pedagogy. Psychology. Sociology Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by the Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration number 17001-Ж from 27.03.18

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 40 copies

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31-432)

Главный редактор
д.п.н., проф.
А.А. Молдажанова (Казахстан)

Зам. главного редактора (педагогика)

Г.Ж. Менлибекова, д.п.н., проф.
(Казахстан)

Зам. главного редактора (психология)

А.Р. Ерментаева, д.п.н., проф. (Казахстан)

Зам. главного редактора (социология)

Н.О. Байгабылов, PhD (Казахстан)

Редакционная коллегия

Иванова Г.П.

д.п.н. (Россия)

Исламова З.М.

к.п.н., доцент (Россия)

Кажгалиева А.

докторант (Казахстан)

Калдыбаева О.В.

PhD (Казахстан)

Колева И.

Докт. (Болгария)

Сейтказы П.Б.

д.п.н., проф. (Казахстан)

Сунарчина М.М.

д.с.н., проф. (Россия)

Толеубекова Р.К.

д.п.н., проф. (Казахстан)

Уразбаева Г.Т.

д.п.н., проф. (Казахстан)

Хан Н.Н.

д.п.н., проф. (Казахстан)

Хаяти Тюфекчиоглу

д.с.н., проф. (Турция)

Шайхисламов Р.Б.

д.с.н., проф. (Россия)

Шалгынбаева К.К.

д.п.н., проф. (Казахстан)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31432)

E-mail: vest_pedpsysoc@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка

Д.С. Байтлесова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Педагогика. Психология. Социология.

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрировано Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан. Регистрационный номер 17001-Ж от 27.03.18.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 40 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31-432)

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

<i>Әбілдина Ж.К., Молдумарова Ж.К., Молдумарова Ж.Е., Әлімқұлова Э.Ж., Әбілдина Р.К.</i> Жаратылыстану ғылыми пәндерін виртуалдық шындық технологияларын қолдана отырып оқыту мәселесі.....	8
<i>Абильгазиева Ж.К.</i> Тұлғалық-әрекеттік тәсіл – тілдік пәндер оқыту модулінің бірыңғай бағыты	18
<i>Абдыхалықова А.М., Какимова А.Ж.</i> Подкастарды пайдалану арқылы шет тілі сыныбын өзгерту	23
<i>Ақбаева Г.Н., Сейлханова А.Е.</i> Қазақстан үшін e-learning шынайы оқу үдерісі ме?	28
<i>Алефиренко Н.Ф.</i> Лексиканы оқытудың танымдық-дидактикалық негіздері: Мәселені баяндау.....	34
<i>Аубакирова Г.Т., Володина Е.О., Калиева С.Н.</i> Кәсіби шетел тілін үйренуге арналған тұлғалық -бағытталған тәсілі	42
<i>Аубакиров Е.Б., Метин О., Тульбаева Р.Э.</i> Интеллектум бағдарламасының заманауи дағдыларды қалыптастырудағы орны	49
<i>Байбек А.Қ.</i> Этносольфеджио курсындағы ауызша жұмыс түрлері халық әншілерін тәрбиелеудің негізгі жолы.....	55
<i>Бурмистрова В.А., Исатаева М.С.</i> Тілдік пәндер шеңберінде ғылыми-бағдарланған оқыту	63
<i>Есенғалиева А.М., Сағымбаева Ж.Е., Искакова А.Р. , Молдахметова Г.З.</i> Тыңдалымға оқытудағы жалпы қиындықтар.....	70
<i>Жолдасбекова С.А., Иманкулова Л.Б.</i> Болашақ кәсіптік оқыту педагогының ғылыми зерттеушілік іс-әрекетін қалыптастыру мүмкіндіктері	78
<i>Заклинская А.К.</i> Хореографиялық оқу орындарында педагогтың кәсіби этикасының негізгі мақсаттары	83
<i>Ибадуллаева С.Ж., Русанов А.М., Нурғалиева А.А., Ауезова Н.С.</i> Болашақ биолог мұғалімдердің өздігінен білім алу қабілеттерін интербелсенді	91
<i>Калкеева К.Р.</i> Өркениетті тұрғыдан қарау – қазақстандық қоғамның рухани жаңғыруы	99
<i>Карманова Ж.А., Абылайхан С.М.</i> Адамгершілік мәдениет түсінігі және маңызы	105
<i>Құдышева А. А., Темиргалинова А. К.</i> Жоғарғы оқу орнының студенттерінің дамуындағы көпмәдени ортаның рөлі ...	111
<i>Мирза Н.В. Мағзұмова Н.К.,</i> Қазіргі заманғы мектепті басқарудың инновациялары	115
<i>Муликова С.А., Казимова Д.А. , Спирина Е.А.</i> Жұмысқа орналастыру: жұмыс беруші және ЖОО-ның түлегінің қажеттілігін талдау.....	122
<i>Рахметова Н.Б., Оспанбекова Г.Д.</i> Болашақ мамандардың кәсіби шеберлігін өзіндік жұмыстарды орындау арқылы жетілдіру.....	131
<i>Салиева А.Ж., Евнеева Г.О.</i> Қазақстан республикасының жоғары оқу орнындағы студенттерінің қазіргі әлеуметтік белсенді дамуы	136
<i>Толубекова Р.К., Имашева Т.Б.</i> Болашақ әлеуметтік педагогтың өзін-өзі дамытудың теориялық алғышарттары.....	146
<i>Төрбаева К. Ж., Мамбеталина А.С., Турбаева Ш.М.</i> Жоғары оқу орны студенттерінің оқу үдерісіне бейімделу жағдайы	152
<i>Уанбаев Е.К.</i> Шығыс Қазақстан облысының аудандарындағы бұқаралық спорт жұмыстары дамуының әлеуметтік-экономикалық жайлары.....	162
<i>Шолпанқұлова Г.К.</i> Болашақ мамандарды кәсіби даярлаудағы интеграция мен дифференциацияның рөлі.....	168

ПСИХОЛОГИЯ

<i>Ерментаева А.Р., Аубакирова Ж.К., Исмагамбетова А.К.</i> Бастауыш сынып оқушыларының тұлғалық дамуы	173
--	-----

СОЦИОЛОГИЯ

<i>Қалдыбаева О.В.</i> Қазіргі заманғы Қазақстан жастарының дәстүрлі емес діни ұйымдарға қатынасы	178
<i>Сабиров И.В., Байгабылов Н.О.</i> «Халал» тағамының әлеуметтік тәжірибесінің әлеуметтік- тарихи аспектілері	188
<i>Тажиббаева Г.</i> Қазақстанның әлеуметтік құрылымында собилдік бірлестіктің өзгерістері.....	191

CONTENTS

PEDAGOGY

<i>Abeldina Zh.K., Moldoudarova Zh.K., Molmudarova Zh.E., Alimkulova E.Zh., Abeldina R.K.</i> To the question of studying natural science disciplines using virtual reality technologies.....	8
<i>Abilgazyeva Zh.K.</i> The personal-activity method is a single direction of teaching language module	18
<i>Abdykhalykova A.M., Kakimova A.Zh.</i> Transforming foreign language classroom using authentic podcasts.....	23
<i>Akbaeva G.N., Seilkhanova A.Ye.</i> Is e-learning a real learning process for Kazakhstan?	28
<i>Alefrenko N.F.</i> Cognitive-didactic Bases of Teaching Vocabulary: To the statement of the issue.....	34
<i>Aubakirova G.T., Volodina E.O., Kalieva S.N.</i> Personally-oriented approach in teaching a professionally-oriented foreign language	42
<i>Aubakirov Y.B., Metin O., Tulbayeva R.Y.</i> The role of Intellectum program in formation modern skills	49
<i>Baibek A.K.</i> Oral forms of work in the course of Ethnosolfegio as a traditional principle of educating the national singers.....	55
<i>Burmistrova V.A., Issatayeva M.S.</i> Research-based learning within the framework of language disciplines	63
<i>Yessengaliyeva A.M., Sagimbayeva J. E. , Moldakhmetova G.Z., Iskakova A.R.</i> The common obstacles within listening comprehension: challenges and recommendations	70
<i>Zholdasbekova S.A., Imankulova L.B.</i> Possibilities for forming research activity of the future teacher of professional education.....	78
<i>Zaklinskaya A.K.</i> The main objectives of the professional ethics of the teacher in the choreographic educational institutions....	83
<i>Ibadullayeva S.Z., Rusanov A.M., Nurgalieva A.A., Auezova N.S.</i> Development of independent learning skills for future biology teachers through interactive learning technology	91
<i>Kalkeeva K.R.</i> Civilization approach - the potential of spiritual enrichment of Kazakhstan society.....	99
<i>Karmanova Zh.A., Abylaikhan S.M.</i> The meaning and concept of moral culture	105
<i>Kudysheva A. A., Temirgalinova A. K.</i> The role of the polycultural environment in development of students of the higher education	111
<i>Mirza N.V., Magzumova N.K.</i> Innovations in the management of modern school	115
<i>Mulikova S., Kazimova D., Spirina YE.</i> Employment: analysis of needs of the employer and graduates of higher education...	122
<i>Rakhmetova N.B., Ospanbekova G.D.</i> Improving of professional skills for future specialist by self employed jobs.....	131
<i>Saliyeva A.Zh., Yevneyeva G.O.</i> The current state of development social activity students in university in the republic of Kazakhstan.....	136
<i>Toleubekova R.K., Imasheva T.B.</i> The oretical background of professional self-development of the future social pedagogue ...	146
<i>Turebayeva K.Zh., Mambetalina A.S., Turebayeva Sh.M.</i> Adaptation of students of higher educational institutions to the educational process	152
<i>Uanbayev E.K.</i> Social and economic preconditions for the development of mass sports of regions of Eastern Kazakhstan.....	162
<i>Sholpankulova G.K.</i> The role of integration and differentiation in the professional training of future specialists	168

PSYCHOLOGY

<i>Yermentayeva A.R., Aubakirova Zh.K. , Ismagambetova A.K.</i> The development of the students personality in primary school.....	173
--	-----

SOCIOLOGY

<i>Kaldybayeva O.V.</i> Attitude of young people of modern Kazakhstan to non-traditional religious organization.....	178
<i>Sabirov I.V., Baigabylov N.O.</i> Socially - historical aspects of social practice of “halal” food	188
<i>Tazhibayeva G.</i> Changes in social structure of Kazakhstan after the soviet union collapsed	191

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

<i>Абельдина Ж.К., Молдумарова Ж.К., Молдумарова Ж.Е., Алимкулова Э.Ж., Абельдина Р.К.</i> К вопросу об изучении естественнонаучных дисциплин с применением технологий виртуальной реальности	8
<i>Абильгазиева Ж.К.</i> Личностно-деятельностный метод – единое направление обучения предметам языкового модуля	18
<i>Абдыхалыкова А.М., Какимова А.Ж.</i> Трансформация класса иностранного языка используя аутентичные подкасты.....	23
<i>Ақбаева Г.Н., Сейлханова А.Е.</i> Является ли e-learning реальным процессом обучения для Казахстана?.....	28
<i>Алефиренко Н.Ф.</i> Когнитивно-дидактические основы обучения лексике: К постановке проблемы.....	34
<i>Аубакирова Г.Т., Володина Е.О., Калиева С.Н.</i> Личностно-ориентированный подход в обучении профессионально-ориентированному иностранному языку	42
<i>Аубакиров Е.Б., Метин О., Тульбаева Р.Э.</i> Роль программы Интеллектум в формировании современных навыков.....	49
<i>Байбек А.К.</i> Устные формы работы в курсе этносольфеджио как традиционный принцип воспитания народных певцов	55
<i>Бурмистрова В.А., Исатаева М.С.</i> Научно-ориентированное обучение в рамках языковых дисциплин	63
<i>Есенғалиева А.М., Сағымбаева Ж.Е., Исақова А.Р., Молдахметова Г.З.</i> Общие трудности при обучении аудированию	70
<i>Жолдасбекова С.А., Иманкулова Л.Б.</i> Возможности формирования исследовательской деятельности будущего педагога профессионального образования	78
<i>Заклинская А.К.</i> Основные задачи профессиональной этики педагога в хореографических учебных заведениях	83
<i>Ибадуллаева С.Ж., Русанов А.М., Нурғалиева А.А., Ауезова Н.С.</i> Развитие самостоятельных навыков обучения будущих учителей биологии с помощью интерактивной технологии обучения.....	91
<i>Калкеева К.Р.</i> Цивилизационный подход – потенциал духовного обогащения казахстанского общества.....	99
<i>Карманова Ж.А., Абылайхан С.М.</i> Понятие и значение нравственной культуры	105
<i>Қудышева А. А., Темірғалинова А. К.</i> Роль поликультурной среды в развитии студентов вуза	111
<i>Мирза Н.В. Мағзумова Н.К.,</i> Инновации в управлении современной школой	115
<i>Муликова С.А., Казимова Д.А., Е.А. Спирина Д.А.</i> Трудоустройство: анализ потребностей работодателя и выпускника вуза.....	122
<i>Рахметова Н.Б., Оспанбекова Г.Д.</i> Совершенствование профессиональных навыков будущих специалистов посредством выполнения самостоятельных работ.....	131
<i>Салиева А.Ж., Евнеева Г.О.</i> Современное состояние развития социальной активности студентов в высшем учебном заведении в Республике Казахстан	136
<i>Толеубекова Р.К., Имашева Т.Б.</i> Теоретические предпосылки профессионального саморазвития будущего социального педагога.....	146
<i>Турбаева К.Ж., Мамбеталина А.С., Турбаева Ш.М.</i> Адаптация студентов высших учебных заведений к учебному процессу.....	152
<i>Уанбаев Е.К.</i> Социально-экономические предпосылки развития массового спорта районов Восточно-Казахстанской области.....	162
<i>Шолпанкулова Г.К.</i> Роль интеграции и дифференциации в профессиональной подготовке будущих специалистов	168

ПСИХОЛОГИЯ

<i>Ерментаева А.Р., Аубакирова Ж.Қ., Исмағамбетова А.К.</i> Развитие личности учащихся в начальных классах.....	173
---	-----

СОЦИОЛОГИЯ

<i>Калдыбаева О.В.</i> Отношение молодежи современного Казахстана к нетрадиционным религиозным организациям.....	178
<i>Сабиров И.В., Байгабылов Н.О.</i> Социально - исторические аспекты социальной практики «халяльной» пищи.....	188
<i>Тажибаева Г.</i> Изменения в социальной структуре Казахстана после Советского Союза.....	191

МРНТИ 14.43.47

Г.К.Шолпанқұлова

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E- mail: sh.gul@mail.ru)

Болашақ мамандарды кәсіби даярлаудағы интеграция мен дифференциацияның рөлі

Аннотация. Үздіксіз кәсіби білім берудің концептуалдық және практикалық деңгейлеріндегі заманауи мәселелері қоғам өмірінің әлеуметтік, өндірістік-экономикалық, рухани-адамгершілік өзгерістерімен байланысты қоғамдық дамудың нақты тәжірибелік сұраныстарын көрсетеді. Бүгінгі таңда интеграция феномені білім беру кеңістігі шеңберінде инновация дәрежесінде жетекші ұстанымға ие. Кәсіби-педагогикалық білім интегративтік үрдіс ретінде адамды нақты мамандық бойынша іс-әрекетке дайындауды, ал нәтиже ретінде – бұл кәсіптік білім, білік, дағдылар мен тәжірибенің дербес интегративтік жүйесін қамтамасыз етеді. Педагогикалық теория мен практиканы талдау негізінде білім интеграциясының мәні белгілі бір гносеологиялық тұтастықты қалыптастыру үрдісі және нәтижесі ретінде анықталуы мүмкін, ол синтезделген компоненттердің өзара әрекеттесуінң тиімді өсуін, олардың өзара байланысы мен өзара тәуелділігінің күшеюін, салыстырмалы тұрғыда олардың дербестігінің төмендеуін ашып көрсетеді. Бұған білімнің өзара кірігуі, тереңдетілуі, бірегейленуі жолымен қарама-қарсы бөлшектену, ажыратылу, саралану үрдістерінің бірлігінде қол жеткізуге болады. Өзінің мәні бойынша интегративті болып саналатын кәсіби-педагогикалық білім беру жүйесінде педагогикалық, психологиялық және арнайы білімді, білікті меңгеруге және жинақтауға қабілетті интегративті біртұтас маманды дайындау жүзеге асырылады.

Түйін сөздер. Интеграция, дифференциация, ғылым және білім, ғылым және білім интеграциясы, интеграциялық оқыту, білім синтезі, тенденция, білім беру кеңістігі, кәсіби даярлау.

Кіріспе. Отандық білім берудің әлемдік білім кеңістігіне интеграциялануымен барлық мемлекеттер үшін ортақ әрі жалпы жаңа педагогикалық парадигманың қалыптасуы мен дамуындағы тенденциялар айқындалады. Осы тенденциялардың ішінде адам капиталының үздіксіз дамуы өзекті болып табылады. Батыс елдерінің білім беру саласында «Адамның өмір бойы білім алуы»(Lifelong Education) жүйесі қалыптасқан, сондықтан білім адамның кәсіби іс-әрекетінің табыстылығы басталатын бастапқы база деп саналады. Үздіксіз білім алуға дайындықты қалыптастырудың қажеттілігі уақыт талабы, демек әрбір студент болашақ маман ретінде кәсіби іс-әрекетте бәсекеге қабілетті, құзыртетті болуын жете ұғынуы тиіс. Мемлекеттің әлемдік экономикалық және ақпараттық жүйеге интеграциялануы, ғылымның дамуының интеграциялық тенденциясы, адамзат өмірінің барлық саласындағы педагогикалық білім интеграциясы шығармашылық әлеуетін өзінің және қоғамның қызығушылығы мен мүддесі тұрғысынан іске асыратын, ойлаудың интегративті стилін меңгерген, өзіне және қоршаған ортаға сыни көзқараспен қарайтын қоғамның сұранысын қанағаттандыратын маманды қалыптастыруда білім беруді дамытудың стратегиясын анықтайды.

Зерттеу әдістері. Зерттеу мәселесі бойынша философиялық, психологиялық-педагогикалық әдебиеттерге теориялық талдау жасау; салыстыру, қорытындылаусекілді теориялық әдістерколданылады.

Зерттеудің нәтижелері және талқылау. Кәсіптік білім беру жүйесі белсенді реформаны сипаттайтын, маманды дайындаудың тұжырымдамасы мен моделін іздестіру, дамудың жаңа кезеңіне өтті. Бұл үрдіс қазіргі қоғам дамуының жалпы заңдылықтарымен байланысты кәсіби білім берудегі белгілі бір тенденцияларымен сипатталады.

Тенденция (лат. tendo – бағыттау) жеке тұлғаның бойындағы немесе қоғамдағы мәдени, саяси және әлеуметтік көзқарастар мен түсініктердің негізгі бағыттары. Қандайда бір құбылыс немесе үрдістің даму бағыты, заңдардың көріну формасы [1].

Жалпы алғанда, тенденция немесе тренд - бұл нарықты қозғалысқа алып келетін бағыттар (біздің жағдайымызда білім беру қызметінің нарығы). Нарық динамикасы толқын түрінде көтерілу, төмендеу, көтерілу, төмендеу, т.с.с., міне осы жоғарылау мен төмендеу нарық тенденциясын құрайды. Бұл көтерілу мен төмендеу шыңдарының бағыттары нарықтық тенденцияның сипатын көрсетеді.

Демек тенденция үздіксіз кәсіптік білім жүйесінде басымды бағыттарды анықтауға мүмкіндік береді. Соның ішінде, мамандықты алмастыру немесе мамандықтың ауысуы қазіргі заманғы қоғамның айқын тенденциясының бірі. Осыдан кәсіпті қайта таңдау, бір жағынан, тұлғаның жаңа кәсіби іс-әрекет жағдайындағы дамуы мәселесін туындатады.

Қазіргі білімді ізгілендіру кезеңінде интеграциялық үрдістер күшейтіліп, интеграция жетекші, доминантты тенденция болып табылады. Бүгінде тарихи-педагогикалық зерттеу жұмыстарында интеграцияға берілген бірнеше анықтамалар бар, олардың әрқайсысы бұл ұғымның жаңа бір қырын ашуға бағытталған.

Б.М.Кедровтың пікірінше, ғылымда бір-біріне қарама-қарсы екі тенденция қалыптасқан, оның біріншісі - интеграция, ол білімнің жалпы жүйеге бірігуіне, өзара байланыстарын ашуға бағытталса, ал екіншісі - дифференция, ол білімнің тармақталуын көрсетеді. Ғылымның дамуы осы екі тенденцияның ішкі бірлігі арқылы жүзеге асырылады [2].

Білім берудегі интеграция жаңа сапалы нәтижені, жаңа жүйелі және біртұтас білімді белгілейді. Білім беру интеграциясының әдіснамалық негізіне адамның тұтастығының философиялық идеясы алынады. Интеграция синтезбен, байланыстырумен, талқылап қорытындылаумен, жаңаны құрумен түйсетін болса, дифференциация анализ, шектеу, нақтылау, элементтерді бөлуді білдіреді.

И.А.Колесникова философиялық-педагогикалық тұрғыдан, интеграция «Адамзаттың ақыл-ой жиынтығы мен жеке ойлау деңгейлерінің сай келуін қамтамасыз ететін механизм ретінде қарастырылуы тиіс», - деп есептейді[3].

Н.В.Груздева «интеграцияны әлем бейнесін құруға және сол әлемде өзін түсінуге жағдай жасауға, ақиқат шындықты өзара толықтыруға негізделген білім беру үрдісін жүзеге асыратын қағида» ретінде анықтайды[4].

М.Г.Чепиков «ғылыми білім интеграциясы тенденциядан заңдылыққа айналады» – деген пікірін білдіреді[5].

Г.Ф.Федорец «интеграцияны элементтердің бірлігін тұтастыққа біріктіретін, бірлікті қайта қалпына келтіретін дифференциацияға қарама-қарсы үрдіс» - деп түсіндіреді[6].

Ғаламдық білім беру кеңістігінде «интеграция» анықтамасы әлемдегі өтіп жатқан инновациялық үрдістерді саналы түрде түсінуді ескере отырып, философиялық, әлеуметтік, психологиялық және педагогикалық жоспарда кеңейтілген түсініктемесін береді. Бұл оның ғылым мен практика интеграциясының теориялық тұжырымдама дәрежесіне дейін өсуіне мүмкіндік береді.

Екінші маңызды қағиданың бірі - антропоцентризм, яғни сәйкес білім алушы білім беру жүйесінде өзекті орынға ие, ал оның санасы білім интеграциясының маңызды факторы болып табылады.

А.Я.Данилюктің пікірінше, егер дәстүрлі педагогикада интеграция негізінен оқу мазмұнын біріктіруді білдірсе, теориялық зерттеулер деңгейінде бұл феномен білім мен сананың өзара кірігуін ашып көрсетеді. Сана жоқ жерде интеграция да болмайды. Ғалым дамиды құбылыстың пайда болуы мен қалыптасуын ғылыми тұрғыда тануға мүмкіндік беретін көпфункционалды және көпқырлы ұғымғылым мен практиканың интеграциясын «генетикалық қағида» ретінде қарастырады [7].

Заманауи педагогикада интегративті үдерістер қарқынды дамып отырғандықтан, интеграция ұғымы «ғылыми білім мен ғылымның тұтас жүйесін қалыптастыруда даралану, бөлу, жіктеуді бірлікте көрсететін білімнің өзараану, өзарасіңісу үрдісі» деп анықталған.

Қазіргі қоғамның даму кезеңінде білімдегі интеграция және дифференциация үдерісі жаңа сипатқа ие болып, қазіргі педагогика мен оқыту әдістемесінде әдіснаманың жетекші идеясы ретінде өзара байланысқан білімнің тұтас жүйесін қалыптастыруды және осы жүйенің жеке жақтарын терең зерттеуді қажет етеді.

Осы орайда зерттеу мәселесі тұрғысынан білім мазмұнын интеграциялауда ғылыми таным қызметінің әдістері мен түрлерін синтездеуде маңызы зор екендігі айқындалды.

Сондықтан интеграция білім мазмұнының негізгі үш компонентінде: пәнаралық байланыс әсерімен сапа жағынан өзгертін білім жүйесінде; пәнаралық байланысты жүзеге асыратын оқу-танымдық қызметте ерекше сипатқа ие болатын дағдылар жүйесінде; әр түрлі пәндер бойынша берілетін білімдердің синтезі үрдісінде қалыптасатын оқу-танымдық қатынастар жүйесінде көрініс табады. Олар әдіснамалық тұрғыдан оқу пәндері құрылымындағы элементтер арасындағы қатынастардың жалпы формасын көрсетіп, дүниетанымдық қызметін жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Сондықтан диалектика әлемді тұтас тануда аналитикалық және синтетикалық тәсілдерді біріктірудің қажеттілігін туындатады. Бұл жаратылыстану және гуманитарлық пәндерді оқытудың аболашақ мамандардың дүниетанымдық сенімін философиялық талдауды күшейтуді талап етеді. Сонымен бірге педагогикалық және мамандықтың арнайы пәндерінің интеграциясын оқытудың интербелсенді әдістерін қолдану негізінде жүзеге асырады.

Бұл тәсіл дербес білім беру бағдарламалары мен элективті оқу курстарының мазмұнынан бастап интегративті пәнаралық тапсырмаларды орындауға дейін пәндік интеграцияның пәнішілік, пәнаралық және метапәндік деңгейінде педагогикалық элементтерді қолдануды талап етеді. Осы тұрғыдағы білім беру үдерісі болашақ мамандардың белсенді іс-әрекетін қарастырады. Қазіргі қоғамда жалпы ғылыми идеялар, әдіснамалық қағидалар, жүйелі талдау секілді интегративті таным нәтижелерінің маңызы өскені сонша, болашақ мамандарды ғылыми интеграция өніміне қатыстыру, араластыру ғылыми білімді меңгерту жоғары мектептің басты міндеті болып отыр.

Жоғары кәсіптік білімнің мемлекеттік стандарты болашақ маманды көпдеңгейлі және көпсатылы дайындауда студенттерге жоғары курстарда қосымша білімді меңгеру мүмкіндіктерін де қарастырады. Мұнда болашақ мамандарды интегративті – дифференциациялық үздіксіз кәсіби дайындау маңызды болып саналады.

Болашақ мамандарды кәсіби дайындау жүйесі әлеуметтік болып табылады. Кез келген әлеуметтік жүйенің мақсаты - адами ресурстарды, адам капиталын дамыту. Сондықтан да болашақ мамандарды интегративті – дифференциациялық үздіксіз кәсіби дайындаудың мақсаты қоғамның әлеуметтік сұранысына ие құзыретті, бәсекеге қабілетті, интеллектуалды тұлғаны тәрбиелеу, ол жоғары оқу орнындағы оқытудың маман тұлғасының қалыптасу кезеңдеріне сәйкес жүзеге асырылуымен сипатталады.

Студенттің статусын жете ұғыну кезеңінде (1 курс) мамандықтың жалпығылыми негіздерін меңгеруі және жаңа әлеуметтік рөлді игеруімен байланысты тұлғалық тұтас дамуы болады. Ол ең алдымен студенттің қоршаған ортаның ықпалына икемделуін сипаттайды. Бұл кезеңде студенттердің өзіндік рөлін дифференциациялау мүмкін емес. Білім алушылар студенттік өмірге, ұжымдық өмірдің өзіндік ерекше формасына біртіндеп қатыстырылады. Сондықтан олардың жаңа әлеуметтік қатынастары қалыптасады, жоғары оқу орнындағы өмір жағдайына бейімделеді.

Кәсіби өзін-өзі тану кезеңінде (2 курс) оның мәдени сұраныстары мен қажеттіліктерін қалыптастырумен байланысты студент тұлғасының мамандыққа сәйкес дамуы жалғасады. Олардың дербестігі, өзіне сенімі қалыптасып, оқыту мен тәрбиенің барлық түрлеріне ғана емес, қоғамдық жұмыстары мен бірлестіктердің іс-шараларына да қатыстырылады. Осы кезеңде жалпыкәсіби пәндерге көңіл аударылады. Олардың болашақ маман ретінде коммуникабельділік, әлеуметтік жауапкершілік, рефлексивтілік секілді сапалары қалыптасады.

Кәсіби өзін-өзі анықтау кезеңінде (3 курс) студенттердің пәндік дайындығына көңіл бөлініп, кәсіби іс-әрекетке мотивтері күшейеді. Мамандандырылуы басталып, ғылыми қызығушылығы артып, таңдаған мамандықтың ерекшелігін тани бастайды. Осыдан студенттердің болашақ маман ретінде әлеуметтік белсенділігі дамып, өзін-өзі ұйымдастыру дәрежесі артады, эмпатия, толеранттылық сапалары дамиды.

Кәсіптік даярлық кезеңі (4 курс) болашақ іс-әрекетіне ұстанымының қалыптасуымен байланысты, болашақ мамандығы шеңберіндегі жұмыстарының әдістері мен технологиясын меңгеру қызығушылығын оятады. Бұл кезеңде студент болашақ маман ретінде кәсіби іс-әрекет тәжірибесін жинақтау үшін практика орнын таңдауға саналы түрде келеді. Өйткені, педагогикалық практика болашақ мамандардың кәсіби тұлғасы қалыптасуының негізгі формасының бірі. Педагогикалық практика барысында бейімделу, оқыту, тәрбиелеу, дамыту, диагностикалық, мәдени, инновациялық қызметтер жүзеге асырылады.

Қорытынды. Бұл мақалада болашақ мамандарды кәсіби даярлаудағы интеграция мен дифференциацияның рөлін ашып көрсетуге талпыныс жасалады. Сондықтан тұлғаның кәсіптік қалыптасуының әрбір кезеңіндегі кәсіби бәсекеге қабілетті сипаттамасы ретінде нақты сапалық қасиеттерін дамытуға ерекше назар аударылды. Сонымен болашақ маманды үздіксіз кәсіби даярлаудың қалыптасқан теориялық, практикалық, ғылыми-зерттеушілік, жалпымәдени бағыттарының маңызды екендігі дәлелденеді. Осыдан әрбір бағытта білімді интеграция және дифференциация деңгейінде жан-жақты ойлау және араластыру, қайта ойлау, тарату секілді жаңа аспектіде түсіндіру креативті, құзыретті, бәсекеге барынша қабілетті, интегративті тұлғаны қалыптастыру көзі ретінде анықталады. Демек болашақ мамандарды интегративті – дифференциациялық үздіксіз кәсіби дайындау кәсіптік іс-әрекет саласындағы білім, білік, дағды мен тәжірибені қалыптастырудың дербес жүйесі.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан. Ұлттық энциклопедия // Бас ред. А.Нысанбаев. –Алматы: 2002. - 4 Т. - 286 б.
- 2.Кедров Б.М.Предмет и взаимосвязь естественных наук/ Б.М. Кедров. –М.: Наука, 1967. – 436с.
3. Колесникова И.А.Педагогическое проектирование. – М.: Академия, 2005. – 288с.
4. Максимова В.Н., Груздева Н.В. Межпредметные связи в обучении биологии В.Н. Максимова. -М.: Просвещение,1987. -192с.
- 5.Чепигов М.Г. Интеграция науки/ М.Г. Чепигов. - М.: Мысль, 1981.-276с.
6. Федорев Г.Ф. Межпредметные связи а процессе обучения // Нар.образование.- 1985. №3. – С. 36-40.
7. Данилюк А.Я. Теория интеграции образования/ А.Я. Данилюк. – Ростов н/Дону: Изд-во РГУ, 2000. -277с.

Г.К.Шолпанкулова

Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

Роль интеграции и дифференциации в профессиональной подготовке будущих специалистов

Аннотация. Современные проблемы непрерывного профессионального образования на концептуальном и практическом уровнях являются отражением реальных практических потребностей общественного развития, связанных с изменениями в социальной, производственно-экономической, духовно-нравственной жизни общества. В настоящее время феномен интеграции занимает ведущие позиции в ранге инноваций в рамках образовательного пространства. *Профессионально-педагогическое образование как интегративный процесс* обеспечивает подготовку человека к деятельности по конкретной профессии, а как *результат – это* самостоятельная интегративная система профессиональных знаний, навыков, умений и опыта. На основе анализа педагогической теории и практики раскрывается сущность интеграции знаний, которая может быть определена как процесс и результат становления определенной гносеологической целостности, в которой происходит рост интенсивности взаимодействия синтезируемых компонентов, усиливается их взаимная связь и взаимная зависимость при уменьшении их относительной самостоятельности. Это достигается путем взаимопроникновения, уплотнения, унификации знаний в единстве с противоположными процессами расчленения, размежевания, дифференциации. В системе профессионально-педагогического образования, являющейся по своей сути интегративной, осуществляется подготовка интегративно-целостного специалиста, способного синтезировать педагогические, психологические и специальные знания, умения и навыки.

Ключевые слова. Интеграция, дифференциация, наука и образование, интеграция науки и образования, интегрированное обучение, синтез знаний, тенденция, образовательное пространство, профессиональная подготовка.

GK Sholpankulova

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

The role of integration and differentiation in the professional training of future specialists

Abstract. Modern problems of continuing professional education at the conceptual and practical levels are a reflection of the real practical needs of social development associated with changes in the social, production, economic, spiritual and moral life of society. At present, the phenomenon of integration occupies leading positions in the rank of innovation within the educational space. Vocational pedagogical education as an integrative process ensures the preparation of a person for activity in a particular profession, and as a result, it is an independent integrative system of professional knowledge, skills, skills and experience. Based on the analysis of the pedagogical theory and practice, the essence of the integration of knowledge is revealed, which can be defined as the process and result of the formation of a certain epistemological integrity, in which the intensity of interaction of the synthesized components grows, their mutual interconnection and mutual dependence intensifies with a decrease in their relative independence. This is achieved through interpenetration, consolidation, unification of knowledge in unity with the opposite processes of dismemberment, delimitation, differentiation. In the system of professional and pedagogical education, which is inherently integrative, an integrative-holistic specialist is trained capable of synthesizing pedagogical, psychological and special knowledge, skills and possessions.

Key words. Integration, differentiation, science and education, the integration of science and education, integrated learning, the synthesis of knowledge, the trend, the educational space, vocational training.

References

1. Kazakhstan. Nacional'naya enciklopediya [National encyclopedia] (Almaty, 2002).
2. Kedrov B.M. Predmet i vzaimosvyaz' yestestvennykh nauk[A subject and interrelation of natural sciences] (Moscow, The science, 1967).
3. Kolesnikova I.A. Pedagogicheskoe proektirovanie [Pedagogical design] (Moscow, 2005).

4. Maximova V.N., Gruzdeva N.V. Mezhpredmetnye svyazi v obuchenii biologii [Intersubject communication in the teaching of biology] (Moscow, Education, 1987).
5. Chepikov M.G. Integracia nauki [Integration of science] (Moscow, Think, 1981).
6. Fedorets G.F. Mezhpredmetnyye svyazi o protsesse obucheniya [Intersubject communication and the learning process] // Nar.obrazovaniye [Public education]. (3). 36-40 (1985).
7. Danilyuk A.Ya. Teoriya integratsii obrazovaniya [Theory of integration of education]. (Publishing house of the Russian State University, Rostov-na-Donu, 2000).

Автор туралы мәлімет:

Шолпанқұлова Г.К. – педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасы, Әлеуметтік ғылымдар факультеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Sholpankulova G.K. – Candidate of Science (pedagogic), Associate Professor Department of Social Pedagogy and self learning, Faculty of Social Sciences, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.